

# Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

## Bingerdensedeweg 58

Monumentnummer : GM189

Straat : Bingerdensedeweg  
Huisnummer : 58  
Toevoeging :  
Postcode : 6983 AA

Kadastrale aanduiding : Doesburg  
Sectie : E  
Nummer : 1973, E2455, E2642

Naam object : De Grote Pol  
Bouwjaar : 1560, ca. 1911  
Architect : H.C. Bloemendaal  
Bouwstijl : Traditioneel/Jugendstil-elementen  
Oorspronkelijke functie : boerderij  
Huidige functie : woning, opslag, paardenstal

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen  
Datum beschrijving : 20-06-2016  
Datum aanwijzing : 18-04-2017



### Situering

In de wijk Beinum gelegen, vrijstaande, grote boerderij, terugliggend ten opzichte van de Bingerdensedeweg van waar ook de oprit toegankelijk is. Het erf bestaat uit een hoofdboerderij met deel. Rondom de boerderij is een tuin gelegen die wordt omsloten door houtsingels. Rechts en aan de achterzijde loopt het doodlopende weggetje Koldeweg.

### Opbouw

De boerderij staat globaal noord-zuid georiënteerd en heeft een T-vormige plattegrond met de woning naar het zuiden gericht en de deel aan de noordzijde, onder een afgewolfd zadeldak. Links van de boerderij staat een gekoppelde schuur naast de boerderij met een kleinere schuur ertussen. De woning heeft een begane grond, eerste

verdieping en een zolder. De aanwezigheid van een kelder is niet bekend. Het bedrijfsgedeelte bestaat uit de deel met hooizolder er boven.

## Historie

Boerderij en erf De Grote Pol moet op grond van vergelijkend kaartonderzoek reeds voor het wettelijk inwerking stelling van het kadastraal systeem in 1832 (kadastrale minuutplans) zijn gesticht. Op de Hottinger atlas van 1783 staat de boerderij ook reeds gekarteerd. Het is tevens waarschijnlijk dat de boerderij al is afgebeeld op de kaart van Jacob van Deventer (ca. 1565)

De grote ijsselhoeve De Grote Pol met omliggend bouwland was in 1832 in eigendom van de baron van Bingerden en ook jonkvrouwe Maria Cornelia, gravin van Wassenaar, bezat hier bij het in werking treden van het kadaster in 1832 grote hoeveelheid grond. Via haar is het goed vererfd in de familie Van Heeckeren van Wassenaar<sup>1</sup>. In 1975 werd gemeente Doesburg eigenaar, die de boerderij in 1984 weer verkocht.

De boerderij heeft in 1832 een west-oost oriëntatie al is het ook mogelijk dat er twee korte schuren naast elkaar hebben gestaan op het zelfde grondplan en met de zelfde nokrichting als de huidige gebouwen.

Op grond van bovenstaande heeft de boerderijplaats een ruimtelijke en gebruikscontinuïteit die in ieder geval teruggaat tot in de late 18<sup>e</sup> eeuw en mogelijk tot in de tweede helft van de 16<sup>e</sup> eeuw.

Beinum is tijdens de ruilverkaveling aan het einde van de jaren vijftig van de twintigste eeuw nieuw verkaveld en de loop van de Bingerdensedeweg weg werd ter plaatse van de Grote Pol gewijzigd. In april 1971 werd het oostelijk deel van de gemeente Angerlo aan de gemeente Doesburg toegewezen en is gestart met de planning en bouw van de wijk Beinum. Hierbij verrees aan de oostzijde van de Koldewij bebouwing.

## Beknopte bouwgeschiedenis

De boerderij is in 1911 herbouwd na een grote brand van de bestaande boerderij op 5 november 1910, vermoedelijk veroorzaakt door blikseminslag. De uitgebrande boerderij werd reeds op de kadastrale minuut 1832 gekarteerd. Herbouw vond plaats in opdracht van douairiere baronesse Brantsen van Wielbergen, geb. gravin Van Limburg Stirum naar een ontwerp van de Doesburgse architect H.C. Bloemendaal. Het is onduidelijk in hoeverre van de voorganger delen bewaard zijn gebleven dan wel zijn geïncorporeerd.

## Exterieur

Het pand heeft rondom bakstenen gevels op een lage met portland gepleisterde plinten een schilddak boven de woning haaks op de nokrichting van de deel, gedekt met rood gebakken platte Friese pannen. Op de deel liggen rood gebakken en grijs gesmoorde, verbeterde oude holle pannen. De overgang tussen woning en deel ter hoogte van de brandmuur wordt behalve door een gevelhoogteverschil ook door een versmalling van de deel gekenmerkt. In het voorste dakvlak is links een hoge, vierkant gemetselde schoorsteen opgenomen. In het rechter dakvlak van de woning staat een rechthoekig exemplaar.

De gevels van het woonhuis zijn in kruisverband gemetseld met vormbakstenen in kalkspecie. De voorgevel telt zes venstertraveeën met ten opzichte van elkaar

---

<sup>1</sup> E. Harenberg, *Kartering middeleeuwse boerderijen in het buitengebied van de gemeente Doesburg t.b.v. de gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart*, typoscript 2008

verschillende breedtematen. De gevelhoeken zijn als omhoekte, vlakke pilasters een halve baksteen uitgemetseld. Ter hoogte van de boven-, midden- en onderdorpels is het metselwerk uitgevoerd met doorlopende rollagen waarvan het voegwerk rood is uitgevoerd, een kenmerk dat typerend is voor de bouwperiode en ook in de Jugendstil veel is toegepast. In de derde vensteras van rechts is de hoofdentree gesitueerd, bestaande uit een gesloten paneeldeur, geprofileerd kalf en zesruits bovenlicht. Alle gevelopeningen van het woonhuis wordt ontlast met een rood gevoegde strekse boog en de entree is hierop geen uitzondering. Het deurkozijn staat op hardstenen neuten en heeft een kleine hardstenen stoep voor de deur van één traprede hoog. De vensters zijn alle uitgevoerd als schuifvenster met ongeprofileerd kalf en een negenruits roedenverdeling en weldorpel in het onderraam en een zesruits verdeling in het bovenraam. Voor de onderramen kunnen opgeklampte luiken worden gedraaid en met een haaksluiting boven en onder worden gesloten. In geopende toestand worden de luiken met wervels vastgezet. De luikduimen zijn in de kozijnstijlen geslagen. In de muurdammen zijn ter hoogte van de strekse bogen gesmede staafankers toegepast.

De gevel wordt afgesloten met een lage, houten bakgoot op geprofileerde, naar voren uitstekende houten klossen.

In de goot van het voorste dakvlak zijn symmetrisch twee dakkapellen geplaatst met elk een halfrond gebogen en met zink bekleed dak. Met dit materiaal zijn ook de zijvlakken van de dakkapellen afgewerkt. In beide kapellen zijn twee naar binnen draaiende, drieruits ramen met horizontale roeden toegepast. Boven de ramen een verticaal aangebrachte betimmering van smalle rabatdelen. Elke dakkapel wordt met een overstek afgesloten en een met de dakvorm mee getimmerde geprofileerde dubbele lijst.

De linker zijgevel kon niet bekeken worden.

Het metselwerk en de vensters in de rechter zijgevel van het woonhuis zijn gelijk uitgevoerd als de voorgevel. De gevel heeft een indeling met twee vensters en rechts een houten keukendeur met negenruits roedenverdeling in het bovenvak. In het zij dakvlak is een zelfde dakkapel geplaatst als in de voorgevel.

Met een kleine sprong achterwaarts sluit het muurwerk van het bedrijfsgedeelte aan op de woning. Zaken als ingekleurd voegwerk of rollagen ter accentuering van onder- en bovendorpels zijn hier achterwege gebleven. Het trasraam wordt wel met een rollaag afgesloten. In de oksel met het woongedeelte is een klein toiletraam met klappaam aanwezig, andere openingen zijn vier gietijzeren, zesruits stalvensters met getoogde bovenzijde, ontlast met een segmentboog van dubbele rollagen. Vijf gesmede staafankers in de gevel juist onder de goot markeren de aanwezigheid van de houten gebinten van draagconstructie voor het dak van de schuur. De goot is vergelijkbaar uitgevoerd als de goot van het woonhuis met dat verschil dat de klossen wat kleiner zijn en niet naar voren uitsteken.

Het bedrijfsgedeelte aan de noordzijde is langs het straatje Koldewey gesitueerd en bestaat uit twee grote schuren onder een afgewolfd zadeldak die door een kleiner tussenschuur onder een zadeldak met elkaar zijn gekoppeld. Deze bouwdelen zijn niet bezocht.

De gevels van de beide schuren zijn gemetseld met vormbakstenen in kruisverband. Het trasraam wordt aan de bovenzijde met een over het gehele gevelbeeld doorlopende rollaag afgesloten. De beide schuren hebben een gevelopbouw met centraal grote dubbele houtenwagendeuren, waarvan de openingen met anderhalf steens segmentbogen worden ontlast. De linker van de dubbele deuren is in beide gevallen als onder- en bovendeur uitgevoerd, hetgeen door vier witgesausde duimblokken wordt

geaccentueerd. De ongedeelde rechter deuren hangen in drie gehengen op duimen in drie witgesausde duimblokken. De deuropeningen worden geflankeerd door smalle, vierruits stalen vensters, eveneens ontlast met segmentbogen, ditmaal steeds hoog en uitgevoerd als twee halfsteens rollagen. De vensters hebben uitgemetselde bakstenen als lekdorpel. Geheel links en rechts in de beide schuurgevels zijn opgeklampte houten grupstaldeuren aanwezig, die met segmentvormige gemetselde halfsteens rollagen zijn ontlast. De gehengduimen en de klinksluiting worden met witgesausde blokken geaccentueerd. Boven de grupdeuren van de linker schuur is met halfsteens werk een ronde lichtopening gemetseld. Boven de dubbele wagendeuren zijn hooiluiken aanwezig die net als de kleine stalvensters worden ontlast met dubbele halfsteens segmentbogen. De luiken draaien in gesmede gehengen en duimen.

De middelste schuur heeft dubbele, ongedeelde wagendeuren, waarvan de gehengduimen in witgesausde duimblokken zijn geplaatst. De deuropening wordt ontlast met een anderhalf steeds segmentboog, bestaande uit een steeds boog en een halfsteens rollaag erop. In de geveltop een zorgvuldig gemetseld rond venster met gietijzeren raam met ruggelings gekoppelde C-vormige roeden. Verspreid over de drie gevels zijn conform de positie van de achter de gevels aanwezige houten draagconstructie gesmede staafankers toegepast. De drie gekoppelde gevels worden aan de bovenzijde afgesloten met een op geprofileerde klossen rustend overstek met boeiboord en windveer. Ter plaatse van beide zakgoten zijn onder het overstek vierkante zinken vergaarbakken geplaatst. De dakvlakken van de middelste kleine schuur en de grote linker en rechter schuur zijn met rood gebakken- en grijs gesmoorde verbeterde holle dakpannen belegd. De dakvlakken van de schuren en het woonhuis zijn voorzien van dakramen ten behoeve van lichtinval: een viertal op het oostelijke dakvlak en vijf dakramen op het westelijke dakvlak van de oostelijke schuur. De beide dakvlakken van de middelste schuur zijn elk voorzien van drie dakramen. De grote westelijke schuur is aan de oostkant van zes dakramen voorzien en aan de westzijde is een enkel dakraam aanwezig. In het dak van het woonhuis is aan de achterzijde een dakraam aanwezig en in het westelijke dakvlak zijn twee dakramen geplaatst. De twee grote schuren zijn op de westelijke dakvlakken bovendien voorzien van zonnepanelen. De westelijke zijgevel is niet bekeken.

De zuidelijke gevel van de schuur links van het woonhuis kon ten dele bekeken worden en is voorzien van dubbele, opgeklampte wagendeuren draaiend in gehengen bevestigd in witgesausde duimblokken. Net als aan de andere zijde is ook deze doorgang met een anderhalf steeds segmentboog ontlast. In de gevel boven de wagendeuren zijn drie ventilatieopeningen aangebracht, ontlast met dubbele segmentboogvormige rollagen en in de openingen vaste louvreliiken. Boven het overstek op geprofileerde klossen is het afgewolfde dakschild belegd met roodgebakken, platte Friese pannen.

## Interieur

De boerderij is niet bezocht.

## Bouwdossiers

12 april 1911: bouwaanvraag herbouw boerderij "de Pol"

## Literatuur

E. Harenberg, *Kartering middeleeuwse boerderijen in het buitengebied van de gemeente Doesburg t.b.v. de gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart*, typoscript 2008

Ben Kooij, Judith Toebast, *Het Grote Boerderijenboek*, Amersfoort 2013 (algemene literatuur)

## Waardering

Boerderij De Pol, Bingerdensedweg 58, is een T-vormige boerderij met twee gekoppelde schuren die in 1911 als één geheel is vernieuwd.

De hoofdvorm, opzet, en architectuur zijn vrijwel gaaf bewaard gebleven. Van belang voor de waardebeoordeling is de behouden gebleven architectuur van het gehele complex, de ligging en de ruimtelijk-historische relatie van boerderij en erf, alsmede de cultuurhistorische betekenis als relict van een ouder gebruik en geschiedenis binnen de tegenwoordige wijk Beinum.

De boerderij Bingerdensedweg 58 heeft belang voor de gemeente Doesburg vanwege architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden.

De boerderij heeft architectuurhistorische waarden op grond van de gaaf bewaard gebleven harmonische gevelarchitectuur en op grond van het bewaard gebleven historische casco met gevels en (op grond van aanwezige muurankers) de historische gebint- en kapconstructie. De boerderij heeft stedenbouwkundige waarden vanwege de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie.

De boerderij is cultuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een grote historische boerderij met een lange bedrijfscontinuïteit en waarvan de situering gekoppeld is aan de aanwezigheid van de oude weg van Doesburg naar Bingerden, herkenbaar in het huidige tracé van de Bingerdensedweg en aan het verloop van de straat Koldewey.